

Högestad

av Sylve Åkesson

HÖGESTAD, ca 7 km nordöst om Ystad, är sätesgård i det forna Piperska fideikommisset, nu fideikommissaktiebolag, som omfattar mer än 13.000 hektar jord och skog och därmed är Skånes största egendom. Härtill hör några av landskapets naturskönaste områden, såsom områdena längs Fyleån och Verkeån och hedlandskapet kring Brösarp och Ravlunda.

Slottet ligger högt i förhållande till det omgivande landskapet och utgör en rätt ålderdomlig anläggning med byggnader i fyrkant, där den västra längan är huvudbyggnad och de övriga långa, låga ekonomilängor i granit och tegel. Huvudbyggnaden är ett stenhus i två våningar med trappgavlar. Över den rätt oansenliga ingången till byggnaden finns en inskrift, som berättar om byggnadstiden: "Aar 1635 lod her Palle Rosenkrantz til Krenkerup med hans hustru fru Lisebet Lunge til Eskier bygge dette hus. Herren bevare din udgang oc indgang." Gårdsfasaden prydes av liljeformade ankarsluten och en rad vackra bokstäver och siffror i järn, som bl.a. formar Palle Rosenkrantz' initialer och året 1635. Den del av gårdsplanen som ligger närmast huvudbyggnaden har ursprungligen varit skild från det övriga genom stenmurar.

Ekonomibyggnadernas norra och östra längor i granit är uppförda under 1700-talet och den södra längan under något senare tid. Den vackra park som omger slottet är anlagd under senare delen av 1800-talet. I huvudbyggnaden är källarvåningen med sina massiva kryssvalv det som bäst bevarats i sitt ursprungliga skick. Slottet har förnämliga konstsamlingar, särskilt i glas och silver.

Högestad har gamla anor och tillhörde under medeltiden ärkebiskopsdömet i Lund, i varje fall från 1200-talet men kanske tidigare. Vid mitten av 1400-talet skrev sig biskop Hans Laxmand ibland "herre till Högestad". Efter reformationen 1536 drogs gården in till danska kronan. 1539 lämnade Christian III den som pant till Gregers Jensen Ulfstand för ett lån på 1.000 guldgyllen och sedan stannade gården i denna släkts ägo till 1550, då Mogens Gyldenstjerne löste till sig panten. Kung Frederik II bytte 1574 bort egendomen med full äganderätt till fru Görvel Abrahamsdatter Gyldenstjerne, som var änka efter Gert Jensen Ulfstand. Hon dog barnlös och därefter blev medlemmar av släkterna Hardenberg och Grubbe ägare. En Corfitz Grubbe, som dog 1592, skrev sig till Högestad och likaså hans syster Mette, som var gift med Axel Rosenkrantz. Deras son riksrådet Palle Rosenkrantz var den som lät uppföra slottet. Han sålde 1639 egendomen till fru Mette Grubbe. 1653 övergick Högestad i Iver Krabbes ägo och ärvdes 1666 av hans son riksrådet Jörgen Iversen Krabbe till Krageholm. Sedan denne avrättats av svenskarna 1678 för påstått högförräderi under skånska kriget, lämnade hans olyckliga änka Jytte Thott sätesgården och flyttade till Högestad. Det sägs att hon där skall ha låtit mura igen alla fönster som vette mot Krageholm. Hon behöll Högestad till 1682, då gården drogs in till Kronan.

Omkring början av 1700-talet uppges som ägare en Jörgen Scheel-Due. 1706 köptes egendomen av Karl XII:s gunstling greve Carl Piper och härigenom kom Högestad till den släkt som ännu innehar det. Greve Piper tillfångatogs av ryssarna i slaget vid Poltava 1709 och dog i rysk fångenskap. Hans begåvade och driftiga hustru Christina, född Törnflycht, som var ägare till många stora jordegendomar, stiftade 1747 ett fideikommiss av Högestad, Christinehof, Östra Torup och Baldringe. När hon dog tillträdde som ägare hennes ende son greve Carl Fredrik Piper, död 1770, som följdes av sin son Carl Gustaf, död 1803. Därefter ägdes Högestad av hans son greve Carl Claes Piper, död 1851, dennes son Carl Erik, död 1874, den sistnämndes bror Fritz, död 1897, och dennes brorson Thom Piper, med vilken den äldre grenen av ätten dog ut 1899. Då tillträdde greve Alfred Piper och egendomen har därefter gått från far till son fram till våra dagar. Under den siste fideikommissarien, den färgstarke och okonventionelle greve Carl Piper, gjordes Högestad och det sambrukade Christinehof till ett miljöanpassat mönsterjordbruk. År 1999 omvandlade han fideikommisset till Högestad & Christinehof Fideikommiss AB, medan det operativa arbetet lades på Högestad & Christinehof Förvaltnings AB, vilket ägs till 100% av fideikommissaktiebolaget.

Carl Pipers son Fredric, civilekonom och tidigare framstående handbollsspelare, efterträdde 2008 fadern som VD i förvaltningsaktiebolaget medan denne sitter kvar som styrelseordförande. Carls dotter Anna Piper arbetar i företaget med utveckling av turism och Christinehofs ekopark. Ett par kilometer från slottet ligger en slottsliknande villa på en höjd inte långt från Fyleån. Den kallas Lyckås och uppfördes 1864 till bostad åt sonen till den dåvarande fideikommissarien greve Carl Erik Piper.

Källa: Sylve Åkesson, Skånska slott och herresäten